

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2021 07 20
SWD(2021) 705 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

**2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita
Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje**

pridedamas prie

KOMISIJOS KOMUNIKATO EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

**2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita
Teisinės valstybės principo taikymo padėtis Europos Sąjungoje**

{COM(2021) 700 final} - {SWD(2021) 701 final} - {SWD(2021) 702 final} -
{SWD(2021) 703 final} - {SWD(2021) 704 final} - {SWD(2021) 706 final} -
{SWD(2021) 707 final} - {SWD(2021) 708 final} - {SWD(2021) 709 final} -
{SWD(2021) 710 final} - {SWD(2021) 711 final} - {SWD(2021) 712 final} -
{SWD(2021) 713 final} - {SWD(2021) 714 final} - {SWD(2021) 715 final} -
{SWD(2021) 716 final} - {SWD(2021) 717 final} - {SWD(2021) 718 final} -
{SWD(2021) 719 final} - {SWD(2021) 720 final} - {SWD(2021) 721 final} -
{SWD(2021) 722 final} - {SWD(2021) 723 final} - {SWD(2021) 724 final} -
{SWD(2021) 725 final} - {SWD(2021) 726 final} - {SWD(2021) 727 final}

SANTRAUKA

Pasistūmėta vykdant dvi svarbias Čekijos teisminių institucijų reformas – teisėjų atrankos procedūrų ir teisėjų drausminės tvarkos reformas. Pirmoji reforma buvo priimta 2021 m. gegužės mėn. 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje pažymėta, kad šiomis reformomis būtų galima sustiprinti teisminių institucijų nepriklausomumą didinant teisėjų atrankos proceso skaidrumą ir teikiant papildomas apsaugos priemones drausminių procedūrų prieš teisėjus metu. Toliau siekiama gerinti teisingumo sistemos skaitmenizaciją, įskaitant sprendimų skelbimą ir skaitmeninių rinkmenų valdymo sistemos kūrimą. Civilinės, komercinės ir administracinės teisenos procedūrų veiksmingumas padidėjo. Teismai sugebėjo be didelių sutrikdymų tęsti veiklą COVID-19 pandemijos metu.

Nors teisinė ir institucinė kovos su korupcija sistema iš esmės veikia, pažanga įgyvendinant 2018–2022 m. Vyriausybės kovos su korupcija strategiją ir prie jos pridėtus veiksmų planus yra menka. Kalbant konkrečiau, baigiantis dabartinės Vyriausybės kadencijai, Čekijos Parlamentas dar nepatvirtino kelių svarbių iniciatyvų dėl reformų korupcijos prevencijos srityje, įskaitant įstatymo projektus dėl lobizmo, pranešėjų apsaugos ir Aukščiausiosios audito tarnybos įgaliojimų išplėtimo. Kalbant apie aukšto lygio korupciją, nacionaliniu ir Europos lygmeniu atlikus ES lėšų panaudojimo tyrimus ir auditus neseniai rasta įrodymų dėl interesų konfliktų aukščiausiu vykdomosios valdžios lygmeniu. Remdamasi šiais įrodymais Europos prokuratūra ėmėsi nagrinėti šią bylą. Be to, susijusio sukčiavimo ES subsidijų srityje atveju nacionaliniai tyrėjai neseniai rekomendavo priimti kaltinamąjį aktą. Dėl COVID-19 pandemijos daugelis kovos su korupcija priemonių sveikatos sektoriuje, kurias planuota priimti 2020 m., buvo atidėtos.

Konstitucinėmis nuostatomis užtikrinama saviraiškos laisvė ir teisė į informaciją, taip pat aiškiai draudžiama cenzūra. 2021 m. buvo įgyvendintos taisyklės, kuriomis siekiama didinti informacijos apie žiniasklaidos priemonių tikrosios nuosavybės skaidrumą. Regis, Čekijos radijo ir televizijos transliavimo taryba efektyviai atlieka savo užduotis, tačiau politiniai ginčai ir toliau neigiamai veikia atskirą Čekijos televizijos priežiūros tarybą. Spausdintinės žiniasklaidos sektorius smarkiai nukentėjo per COVID-19 pandemiją. Nebuvo priimta jokia paramos žiniasklaidai programa, kuria būtų kovojama su COVID-19 pandemijos poveikiu.

Nuo COVID-19 pandemijos pradžios beveik pusei priimtų teisės aktų taikyta supaprastinta teisėkūros procedūra, o galimybė rengti suinteresuotųjų subjektų konsultacijas buvo ribota. Suinteresuotieji subjektai pažymi, kad supaprastinta teisėkūros procedūra buvo taikoma ne tik tiesiogiai su COVID-19 pandemija susijusiems teisės aktams. Didelę 2020 m. dalį šalyje buvo paskelbta nepaprastoji padėtis. Tai, kad 2021 m. pradžioje ji buvo pratęsta, neatsižvelgiant į Atstovų Rūmų atsisakymą pratęsti jos galiojimą, sulaukė kritikos, be kita ko, remiantis konstitucingumo motyvais. Teismų dažnai prašyta peržiūrėti neatidėliotinas priemones ir jie kelias iš jų panaikino. Parlamente vyksta diskusijos dėl įstatymo projekto, kuriuo būtų įsteigta nauja Vaikų ombudsmeno tarnyba. COVID-19 pandemija padarė didelį poveikį pilietinės visuomenės organizacijoms ir jos buvo priverstos apriboti savo veiklą.

I. TEISINGUMO SISTEMA

Čekijos teisingumo sistemą sudaro aštuoniasdešimt šeši apylinkės teismai, aštuoni apygardos teismai, du aukštieji teismai, Aukščiausiasis Teismas ir Aukščiausiasis administracinis teismas¹. Konstitucinis teismas nepatenka į bendrųjų teismų sistemą, tačiau yra teismų sistemos dalis; jam pavesta užtikrinti teisės aktų konstitucingumą ir apsaugoti pagrindines žmogaus teises ir laisves. Teisingumo ministerija – už teismų administravimą atsakinga centrinė valstybinė institucija. Teisingumo ministerija įstatymu nustatyta tvarka² tiesiogiai ar per teismų pirmininkus administruoja aukštuosius, apygardos ir apylinkės teismus. Tam tikras centrinio valstybės administravimo funkcijas atlieka dviejų Aukščiausiųjų Teismų pirmininkai. Šios įvairios valdžios institucijos atsižvelgia į teismų tarybų, kurios įsteigtos prie Aukščiausiojo Teismo, Aukščiausiojo administracinio teismo, aukštųjų teismų, apygardos teismų ir didesnių apylinkės teismų, teikiamas pastabas. Respublikos Prezidentas iš apygardos teismų pirmininkų atrinktų ir Teisingumo ministro pristatytų kandidatų paskiria teisėjus. Prokuratūros tarnyba priskiriama vykdomajai valdžiai³. Teisingumo ministras generalinio prokuroro siūlymu skiria prokurorus neterminuotai eiti pareigas. Generalinį prokurorą Teisingumo ministro siūlymu skiria ir iš pareigų pašalina Vyriausybė⁴. Čekija dalyvauja Europos prokuratūros veikloje. Advokatų asociacija įsteigta pagal įstatymą ir yra nepriklausoma. Ji vykdo viešąjį administravimą teisinės profesijos srityje ir numato visos profesijos savireguliaciją. Advokatų asociacijos savivaldos įgaliojimai ribojami Teisingumo ministro įgaliojimais įstatymais numatytose srityse.

Nepriklausomumas

Plačioji visuomenė ir įmonės teismų nepriklausomumą vis dar vertina vidutiniškai.

Apskritai 2021 m. 51 proc. plačiosios visuomenės ir įmonių mano, kad Čekijos teismai ir teisėjai yra visiškai arba pakankamai nepriklausomi⁵. Tai rodo ilgalaikę teigiamą tendenciją – įmonės kasmet geriau vertina suvokiamą nepriklausomumo lygį, tačiau plačiosios visuomenės suvokiamo teismų nepriklausomumo lygis šiek tiek sumažėjo, palyginti su praėjusiais metais.

Teisėjų atrankos procedūros pakeitimas buvo priimtas⁶. Pakeitimu, kuris įsigaliojo 2021 m. birželio 9 d.⁷ siekiama nustatyti skaidrią ir vienodą naujų teisėjų ir teismo pirmininkų įdarbinimo ir atrankos sistemą, pagrįstą tiksliais, objektyviais ir vienodais kriterijais. Anksčiau kandidatų į teisėjų pareigas atrankos proceso teisinis reguliavimas nebuvo vykdomas. Pagrindiniai šio pakeitimo ypatumai atitinka Europos standartus, visų

¹ Be to, specializuoti administraciniai rūmai apygardos teismuose veikia kaip pirmosios instancijos administraciniai teismai.

² Įstatymas Nr. 6/2002 Rink. dėl teismų ir teisėjų.

³ Konstitucijos 80 straipsnis, kuris įtrauktas trečiąją dalį „Vykdomoji valdžia“.

⁴ Aukšto lygio prokurorų skyrimo ir atleidimo iš pareigų tvarka įtraukta į 2019 m. birželio mėn. Teisingumo ministerijos pasiūlytą reformą. Šiuo metu jos vykdymas yra vilkinamas.

⁵ 2021 m. ES teisingumo rezultatų suvestinė, 48 ir 50 diagramos. Suvokiamo teismų nepriklausomumo lygis skirstomas į šias kategorijas: labai žemas (mažiau nei 30 proc. respondentų mano, kad teismai yra pakankamai nepriklausomi arba visiškai nepriklausomi), žemas (30–39 proc.), vidutinis (40–59 proc.), aukštas (60–75 proc.), labai aukštas (daugiau kaip 75 proc.).

⁶ Daugiau informacijos žr. 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, šalies skyrių: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 2.

⁷ Įstatymo Nr. 6/2002 Rink. dėl teismų ir teisėjų pakeitimas.

pirma dėl to, kad didžioji dalis komitetų narių, kuriems bus pavesta atrinkti kandidatus, bus teisėjai⁸.

Atstovų Rūmuose teisėjų drausminės tvarkos pakeitimo projektas priimtas per pirmąjį svarstymą⁹. Šia reforma siekiama įvesti drausmės bylų teismo¹⁰ priimtų sprendimų dėl teisėjų teisminę peržiūrą¹¹ nustatant dviejų pakopų drausmės sistemą, kurioje teismai veiks kaip pirmosios instancijos teismai, o Aukščiausiasis Teismas ir Aukščiausiasis administracinis teismas – kaip apeliaciniai teismai. 2020 m. gruodžio mėn. Atstovų Rūmuose reforma priimta per pirmąjį svarstymą. Nustačius tokią dvigubą teisminę peržiūrą, šia reforma galėtų būti prisidedama prie didesnio teismų nepriklausomumo, kuris atitinka ES teisę ir Europos standartus¹².

Nesitikima, kad šiuo teisėkūros laikotarpiu numatyta prokuratūros reforma bus toliau vykdoma¹³. Ilgą laiką politinėse diskusijose prokuratūros reformai buvo skiriama daug dėmesio ir dėl jos pateiktos GRECO rekomendacijos¹⁴. 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje pažymėta, kad 2019 m. birželio mėn. paskelbtu naujausiu reformos projektu¹⁵ siekta pakeisti paskyrimo dirbti į prokuratūrą ir atleidimo iš jos tvarką ir vyresniųjų prokurorų kadenciją. Suinteresuotieji subjektai ir visuomenė nepritarė reformos projektui ir nenumatoma, kad Vyriausybė ją patvirtins iki spalio mėn. vykšančių parlamento rinkimų¹⁶.

Didžioji dalis teismų patvirtino teisėjų etikos kodeksą. Etikos kodeksą¹⁷ parengė Aukščiausiojo Teismo darbo grupė, kuriai vadovauja Aukščiausiojo Teismo pirmininkas ir

⁸ Įstatymo projektas Nr. 630, kuriuo keičiami Įstatymo Nr. 6/2002 Rink. dėl teismų ir teisėjų 105a ir 116 skirsniai; Įstatymo projektas Nr. 630, kuriuo siūlomas Įstatymo Nr. 6/2002 Rink. dėl teismų ir teisėjų 105e ir 116 skirsnių pakeitimas; Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijos CM/Rec(2010)12 47 punktas. 2021 m. balandžio 20 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Repubblika*, C-896/19, 66–69 punktai.

⁹ Daugiau informacijos žr. 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, šalies skyrių: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 3.

¹⁰ Drausmės bylų senatas yra specialusis Aukščiausiojo administracinio teismo senatas.

¹¹ Šiuo metu galima prašyti iš naujo vykdyti procesinius veiksmus, jeigu paaiškėtų anksčiau nežinota informacija, taip pat galima pateikti konstitucinį skundą; vis dėlto šios priemonės nelaikomos standartinė teismine peržiūra.

¹² Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacija CM/Rec (2010)12, 69 punktas; Venecijos komisijos nuomonė, CDL-AD(2010)004, 43 punktas; Venecijos komisija, Teisinės valstybės kontrolinis sąrašas, CDL-AD(2016)007, 78 punktas; remiantis Teisingumo Teismo praktika, (2018 m. liepos 25 d. LM, C-216/18 PPU, 67 punktas): „nepriklausomumo reikalavimas taip pat reiškia, kad asmenims, kuriems pavesta užduotis priimti teismo sprendimus, taikoma drausminė tvarka užtikrina garantijas, reikalingas, kad būtų išvengta bet kokio tokios tvarkos naudojimo kaip teismo sprendimų turinio politinės kontrolės sistemos. Šiuo atžvilgiu priimtos taisyklės, kurios apibrėžia, be kita ko, drausminius pažeidimus sudarančias veikas ir konkrečiai taikomas sankcijas, numato nepriklausomos instancijos įsikišimą laikantis procedūros, visapusiškai garantuojančios Chartijos 47 ir 48 straipsniuose įtvirtintas teises, tarp jų ir teisę į gynybą, ir suteikia galimybę ginčyti teisme drausmės priežiūros institucijų sprendimus, yra garantijos, būtinos siekiant išsaugoti teisminės valdžios nepriklausomumą.“

¹³ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 3–4.

¹⁴ GRECO Fourth Evaluation Round – Evaluation Report, recommendation x.

¹⁵ Teisėkūros proceso elektroninėje bibliotekoje paskelbta medžiaga, kurią galima rasti <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBD9J6ZWU>.

¹⁶ Teisingumo ministerijos pateikta per vizitą į Čekiją gauta informacija.

¹⁷ Etikos kodekso versiją čekų kalba galima rasti šiuo adresu: [https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/480C6A02F818B1DCC12586B00029183B/\\$file/ETICK%33%9D%20KODEX%20\(2\).pdf](https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/480C6A02F818B1DCC12586B00029183B/$file/ETICK%33%9D%20KODEX%20(2).pdf); versiją anglų kalba – https://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/web/CodeofEthics~Code_of_Ethic~?Open&lng=EN.

kurią sudaro skirtingų lygmenų teismų teisėjai¹⁸. Po to, kai Kodeksas buvo baigtas rengti, jis buvo pateiktas patvirtinti kiekviename teisme įsteigtoms teisėjų taryboms¹⁹. Dauguma tarybų Kodeksą patvirtino. GRECO rekomendavo parengti teisėjų profesinio elgesio kodeksą²⁰.

Teisėjai ir prokurorai sulaukė Vyriausybės atstovų kritikos. Vykdamosios valdžios atstovai ne kartą pateikė kritiškų pastabų aukšto rango teisėjų ir prokuratūros atžvilgiu ir išreiškė abejonių dėl jų nepriklausomumo²¹. Reaguodami į jas, teisminių institucijų atstovai paskelbė pareiškimus, kuriuose išreiškė susirūpinimą ir priminė, koks svarbus yra teismų nepriklausomumas ir visuomenės pasitikėjimas teismais²². Gegužės 14 d. generalinis prokuroras paskelbė pasitraukiantis iš pareigų ir kaip vieną iš priežasčių²³ nurodė patirtą spaudimą²⁴.

Kokybė

Parlamentas nepritarė Vyriausybės pasiūlymui didinti tam tikrus teismo mokesčius. 2021 m. sausio 29 d. per pirmąjį svarstymą Atstovų Rūmai, atsižvelgdami į teisės kreiptis į teismą prienamumą vykstančios COVID-19 pandemijos metu, atmetė siūlomą Teismo mokesčių įstatymo pakeitimą²⁵. Vyriausybė šiuo teisėkūros laikotarpiu neplanuoja nei priimti jokių kitų šio pasiūlymo pakeitimų, nei pateikti atnaujinto pasiūlymo²⁶. Čekijos advokatų asociacijos įgyvendinta platesniu mastu teikiamos nuolatinės teisinės pagalbos sistema²⁷ taip pat prisidėjo prie geresnių galimybių naudotis teise kreiptis į teismą, visų pirma kalbant apie pažeidžiamus asmenis, kurie neįstengia samdytis advokato.

¹⁸ Iš Čekijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 4–5.

¹⁹ Čekijoje nėra Teismų tarybos, tačiau kiekviename teisme yra įsteigtos teisėjų tarybos. Tarybas sudaro atitinkamo teismo teisėjai, kuriuos išrenka jų kolegos. Apylinkės teismuose, kuriuose dirba mažiau kaip 11 teisėjų, tarybos vaidmenį atlieka visų teismo teisėjų asamblėja; laikantis 46 skirsnio ir Įstatymo dėl teismų ir teisėjų.

²⁰ GRECO Fourth Evaluation Round – Evaluation Report, recommendation vii(i).

²¹ Pokalbis su Teisingumo ministre laikraštyje „Deník N“ (2021 m. vasario 3 d.), „Kas kam ką pažadėjo? Jie kelia sąmyšį prieš rinkimus, M. Benesova kritikuoja Konstitucinio Teismo sprendimą“; „Deník N“ (2021 m. vasario 3 d.), „A. Babišas kaltina teisėjus dėl įtakos rinkimams“. P. Rychetský reakcija: „mes tiesiog giname Konstituciją“; pokalbis su Teisingumo ministre portale „Info.cz“ (2021 m. vasario 25 d.), „Prieš A. Babišą pradėtos procedūros užtruks iki rinkimų, prokurorai jomis naudojami siekdami apsisaugoti nuo atleidimo iš darbo. Teisingumo ministrė viešai išreiškė abejonių dėl generalinio prokuroro veiksmų teisėtumo ir pranešė ketinanti inicijuoti drausmines procedūras“. Vis dėlto Ministras Pirmininkas išreiškė paramą generaliniam prokurorui; kaip praneša „Seznam zprávy“ (2020 m. gegužės 9 d.), „M. Benešová stiprina kovą su generaliniu prokuroru“.

²² Teisėjų sąjungos pareiškimas, „Soudcovská unie k vystoupení ministryně spravedlnosti“; prokurorų sąjungos pareiškimas (2021 m. vasario 4 d.); prokurorų sąjungos pirmininko pareiškimas (2021 m. vasario 26 d.).

²³ Naujas generalinis prokuroras buvo paskirtas 2021 m. liepos 13 d.

²⁴ Generalinio prokuroro pranešimas spaudai (2021 m. gegužės 14 d.) „Generalinis prokuroras Pavel Zeman pranešė apie savo atsistatydinimą“. Spaudos konferencijos įrašą galima rasti šiuo adresu: <https://www.dvtv.cz/video/sef-zalobcu-zeman-konci-citil-jsem-silny-tlak-ze-strany-benesove-nechci-dal-jen-odrazet-jeji-utoky>; taip pat žr. pokalbį su generaliniu prokuroru, paskelbtą laikraštyje „Deník N“ (2020 m. gegužės 25 d.), *Zeman: Po schůzce s Benešovou jsem vycítil svůj konec, byli jsme pro ni vděčný terč. Politika zhrubla.*

²⁵ Daugiau informacijos žr. 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, šalies skyrių: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 4–5.

²⁶ Iš Čekijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 6. Informacija, gauta per vizitą į Čekiją.

²⁷ Federalinės advokatų asociacijos atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 15; 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 5.

Rengiami keli projektai, kuriais būtų didinama teisingumo sistemos skaitmenizacija.

Teisingumo ministerija sukūrė bandomąją viešai prieinamą centrines sprendimų duomenų bazės versiją²⁸, į kurią pirmiausia bus įtrauktos civilinės bylos. Duomenų bazė bus laipsniškai plečiama. Pakeitimu, įsigaliojusi 2021 m. birželio 9 d., į įstatymą dėl teismų ir teisėjų įtrauktas įpareigojimas teismams nuo 2022 m. liepos 1 d. skelbti visus sprendimus²⁹. Prie šių pastangų prisidės Teisingumo ministerijos vykdomas projektas, kuriuo bus remiamas anoniminimas. Procedūrinės taisyklės, kuriomis leidžiama teismuose naudoti skaitmenines priemones, taip pat tinkamus skaitmeninius įrankius ir infrastruktūrą, iš esmės taikomos³⁰, o tai labai prisidėjo prie to, kad COVID-19 pandemijos metu teismų veikla nenutrūko. Vis dėlto dar nepriimti sprendimai, kaip gauti prieigą prie daugelio nagrinėjamų bylų elektroninės rinkmenos³¹. Visapusiška e. rinkmenų sistema³² yra toliau kuriama, tačiau vis dar vykdomas pasiūlymų teikimo etapas³³.

Parlamente vyksta diskusijos dėl naujo teisės akto projekto, kuriuo siekiama reformuoti vykdymo užtikrinimo ir nemokumo procedūras.

Daugelį metų politinėse diskusijose buvo daug kalbama apie vykdymo užtikrinimo ir nemokumo procedūras, nes daugybė žmonių įkliūna į vadinamuosius skolos spąstus³⁴, ir, kaip nurodė Konstitucinis teismas, tai gali turėti neigiamos įtakos jų pagrindinėms teisėms, kaip antai teisei į deramą gyvenimo lygį³⁵. Po to, kai 2019 m. buvo priimta nemokumo procedūrų reforma³⁶, pateikti keli kiti pasiūlymai dėl teisėkūros procedūra priimamo akto³⁷, kuriais siekiama reglamentuoti vykdymo užtikrinimo ir nemokumo procedūras, visų pirma siekiant apsaugoti skolininkus, įskaitant vaikus skolininkus.

Veiksmingumas

Civilinių, komercinių ir administracinių bylų nagrinėjimo procesų veiksmingumas

padidėjo. Kadangi nagrinėjant civilines ir komercines bylas nesusiduriama su ypatingais sunkumais³⁸, numatyta teismo procesų trukmė toliau laipsniškai mažėja³⁹. Palyginti su ankstesniais metais, administracinėms byloms nagrinėti būtinas laikas gerokai sutrumpėjo. 2019 m. nustatytas laikas, per kurį pirmosios instancijos teismas priėmė sprendimą, siekė 356

²⁸ Duomenų bazę galima rasti šiuo adresu: <https://rozhodnuti.justice.cz/soudnirozhodnuti/>.

²⁹ Įstatymo Nr. 218/2021 I straipsnio 23 punktas.

³⁰ 2021 m. ES teisingumo rezultatų suvestinė, 40–43 diagramos.

³¹ 2021 m. ES teisingumo rezultatų suvestinė, 44 diagrama.

³² 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 5.

³³ Iš Čekijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 8.

³⁴ Remiantis 2020 m. lapkričio mėn. informacija, daugiau kaip 700 000 asmenų atžvilgiu vykdomos vykdymo užtikrinimo procedūros; remiantis 2019 m. teisės aktų poveikio vertinimo ataskaitoje dėl Įstatymo Nr. 31/2019 pateikta informacija, 90 proc. skolininkų nepajėgia grąžinti savo skolų.

³⁵ Čekijos Konstitucinio Teismo sprendimas Nr. I. ÚS 3271/13, 31 punktas.

³⁶ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 5.

³⁷ 2021 m. sausio mėn. priimtas Įstatymas Nr. 38/2021, kuriuo sukurta vadinamoji saugoma paskyra; 2021 m. balandžio mėn. Atstovų Rūmų patvirtintas Įstatymo projektas Nr. 545, kuriuo priimti Antstolių proceso kodekso ir įstatymo pakeitimai. 2020 m. lapkričio mėn. pateiktas Įstatymo projektas Nr. 1073, kuriuo priimti papildomi Įstatymo dėl nemokumo procedūrų pakeitimai; 2021 m. balandžio mėn. Senatas priėmė Įstatymo projektą Nr. 986, kuriuo sprendžiamas vaikų skolininkų klausimas.

³⁸ Taip pat žr. 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, šalies skyrių: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 6.

³⁹ 2021 m. ES teisingumo rezultatų suvestinė, 6 ir 7 diagramos.

dienas⁴⁰. Tuo pat metu administracinių bylų išnagrinėjimo rodiklis padidėjo iki daugiau kaip 107 proc.⁴¹ ir tai rodo, kad teismai taip pat gali mažinti susikaupusių bylų skaičių. Šį teigiamą pokytį galėjo lemti tai, kad kitų šakų teisėjai buvo perkelti į administracinių teismų kolegijas. 2020 m. administracinėms byloms nagrinėti paskirti devyni nauji teisėjai⁴², dėl to veiksmingumas gali toliau didėti. Vis dėlto suinteresuotieji subjektai reiškia susirūpinimą dėl to, kad teisėjų iš esmės trūksta, ir nurodo, kad Teisingumo ministerija nenustato realų teismų darbo krūvį atitinkančio naujai paskirtų teisėjų skaičiaus⁴³.

Teismams ir prokuratūrai COVID-19 pandemijos metu kilo skirtingo masto sunkumų. Aukščiausiasis Teismas ir Aukščiausiasis administracinis teismas, kurių procesai daugiausia vykdomi raštu, pranešė, kad COVID-19 pandemija neturėjo jokios įtakos jų veiksmingumui⁴⁴. Žemesnės instancijos teismai buvo priversti atidėti posėdžius ir dėl to procesai gali užtrukti⁴⁵, tačiau apskritai teismai nepranešė apie jokių didelių sutrikdymus⁴⁶. Paaikškėjo, kad prokuratūrai dėl žemo skaitmenizacijos lygio ir jos darbo pobūdžio buvo sudėtingiau vykdyti nuotolinį darbą⁴⁷.

II. KOVOS SU KORUPCIJA SISTEMA

Čekija iš esmės taiko teisinę ir institucinę korupcijos prevencijos ir kovos su ja sistemą. Teisingumo ministerijos Interesų konfliktų ir kovos su korupcija departamentas yra atsakingas už 2018–2022 m. nacionalinės kovos su korupcija strategijos, kuri yra Čekijos vyriausybės lygmens strateginė kovos su korupcija sistema, koordinavimą ir stebėseną. Kovos su korupcija taryba veikia kaip Vyriausybės patariamasis organas. Su prokuratūra bendradarbiaujanti Nacionalinė kovos su organizuotu nusikalstamumu agentūra yra policijos padalinys, visoje šalyje turintis kompetenciją tirti aukšto lygio korupcijos atvejus⁴⁸. Finansinės analizės tarnyba veikia kaip Čekijos finansinės žvalgybos padalinys. Valstybės vykdomą viešųjų pajamų ir išlaidų valdymą peržiūri Aukščiausioji audito tarnyba, ir jos išvados gali padėti nustatyti korupcijos riziką.

Ekspertų ir įmonių vadovų suvokiamos viešojo sektoriaus korupcijos lygis tebėra gana aukštas. Pagal organizacijos „Transparency International“ 2020 m. korupcijos suvokimo indeksą Čekijos Respublika surinko 54 balus iš 100 ir užima 14 vietą Europos Sąjungoje ir 49 vietą pasaulyje⁴⁹. Per pastaruosius penkerius metus⁵⁰ šis suvokimas buvo palyginti stabilus⁵¹.

⁴⁰ 2021 m. ES teisingumo rezultatų suvestinė, 9 diagrama.

⁴¹ 2021 m. ES teisingumo rezultatų suvestinė, 13 diagrama.

⁴² Iš Teisingumo ministerijos per vizitą į Čekiją gauta informacija.

⁴³ Informacija, gauta per vizitą į Čekiją.

⁴⁴ Informacija, gauta per vizitą į Čekiją.

⁴⁵ Federalinės advokatų asociacijos atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 17.

⁴⁶ Informacija, gauta per vizitą į Čekiją.

⁴⁷ Informacija, gauta per vizitą į Čekiją.

⁴⁸ Kitus korupcijos atvejus nagrinėja regioniniai policijos direktoratai, o Nacionalinė kovos su organizuotu nusikalstamumu agentūra gali bet kuriuo metu perimti nagrinėti šiuos atvejus.

⁴⁹ Transparency International, Corruption Perceptions Index 2020, (2021), p. 2–3. Suvokiamos korupcijos lygis skirstomas į šias kategorijas: žemas (ekspertų ir įmonių vadovų suvokiamos viešojo sektoriaus korupcijos lygis viršija 79 balus), gana žemas (79–60 balų), gana aukštas (59–50 balų), aukštas (mažiau kaip 50 balų).

⁵⁰ Praėjusiais metais pateikti „Eurobarometro“ duomenys apie korupcijos suvokimą ir piliečių bei įmonių patirtį atnaujinami kas antrus metus. Naujausi duomenys pateikiami 2020 m. specialiojoje „Eurobarometro“ apklausoje Nr. 502 ir 2019 m. greitojoje „Eurobarometro“ apklausoje Nr. 482.

2020 m. gruodžio mėn. Čekijos Vyriausybė priėmė naują 2021–2022 m. kovos su korupcija planą, kuriame pakartoti ankstesni prioritetai. Šis veiksmų planas⁵² – naujausias iš pagal dabartinę 2018–2022 m. Vyriausybės kovos su korupcija strategiją priimtų veiksmų planų⁵³. Palyginti su ankstesniu planu⁵⁴, keturios prioritetinės sritys išliko nepakitusios⁵⁵. Vyriausybė daugiau dėmesio skirs dar neįgyvendintiems tikslams, be kita ko, teisės aktų dėl pranešėjų apsaugos ir dėl lobizmo priėmimui, taip pat dėl skaidrumo, galimybės gauti informacijos ir dėl su COVID-19 pandemija susijusios korupcijos rizikos⁵⁶. 2022 m. sausio mėn. bus paskelbtas ankstesnio 2020 m. veiksmų plano *ex post* vertinimas. Jau pradėtas parengiamasis analitinis darbas, susijęs su naująja kovos su korupcija strategija po 2022 m.⁵⁷, ir jis bus sparčiau vykdomas 2022 m. pavasarį, siekiant į strategiją įtraukti naujus būsimos vyriausybės prioritetus ir su Čekijos tarptautiniais įsipareigojimais susijusias priemones.

Imamasi veiksmų korupcijai pažaboti, užtikrinant stabilų tyrimų, baudžiamojo persekiojimo bylų ir apkaltinamųjų nuosprendžių skaičių. 2020 m. Čekijos teisėsaugos institucijos pradėjo 180 su korupcija susijusių tyrimų (2019 m. – 152 tyrimus)⁵⁸, už su korupcija susijusius nusikaltimus nuteista arba dėl jų įtarta⁵⁹ 180 asmenų (2019 m. – 190 asmenų)⁶⁰. Iš viso prieš teismą stoji 169 asmenys (2019 m. – 125)⁶¹, o per 2020 m. už korupciją buvo nuteista 111 asmenų (2019 m. – 96). Praėjusiais metais priimti 23 išteisinamieji nuosprendžiai dėl korupcijos (palyginti su praėjusiais metais priimtais 30 nuosprendžių). Pastaraisiais metais didelio atgarsio sulaukusiose bylose, kurias daugiausia nagrinėjo Aukščiausioji prokuratūra, daugiausia dėmesio skirta su viešaisiais pirkimais ir konkurencija susijusiems nusikaltimams (įskaitant pareigūnų korupciją ir nusikalstamą veiklą) ir didelio masto mokesčių slėpimui⁶². Čekijos baudžiamajame kodekse kyšininkavimas užsienyje nėra laikomas atskiru nusikaltimu, nors jis yra priskiriamas su korupcija susijusiems bendro pobūdžio nusikaltimams⁶³. EBPO atkreipė dėmesį į žemą vykdymo užtikrinimo lygį kyšininkavimo užsienyje atveju, nepaisant to, kad Čekijos ekonomika orientuota į eksportą ir eksportas vykdomas didelės rizikos sektoriuose, kuriuose

⁵¹ 2015 m. šis rodiklis buvo 56, o 2020 m. – 54. Rodiklis reikšmingai padidėja arba sumažėja, kai per praėjusius penkerius metus balų suma pasikeičia daugiau kaip penkiais balais, padidėja arba sumažėja, kai balų suma pasikeičia 4–5 balais, ir išlieka gana stabilus, kai balų suma pasikeičia 1–3 balais.

⁵² Nutarimas Nr. 1273. Šį planą galima rasti Vyriausybės kovos su korupcija portale, o jo įgyvendinimo stebėseną vykdo Vyriausybės kovos su korupcija taryba.

⁵³ Čekijos kovos su korupcija strategija, kuri yra pagrįsta 2018 m. Vyriausybės programos pareiškimu, yra pateikta Vyriausybės kovos su korupcija portale.

⁵⁴ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 7.

⁵⁵ Prioritetinės sritys: i) efektyviai veikianti ir nepriklausoma Vyriausybė; ii) skaidrumas ir galimybė susipažinti su informacija; iii) veiksmingas valstybės nuosavybės valdymas ir iv) pilietinės visuomenės vystymasis.

⁵⁶ Iš Teisingumo ministerijos per vizitą į Čekiją gauta informacija.

⁵⁷ Iš Teisingumo ministerijos per vizitą į Čekiją gauta informacija.

⁵⁸ Iš Čekijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 19–20.

⁵⁹ Baudžiamojo proceso kodekso 160 skirsnis ir 179b skirsnio 3 dalis.

⁶⁰ Iš Čekijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, I priedas.

⁶¹ Tai apima: kaltinamuosius nuosprendžius, pasiūlymus dėl bausmių ir susitarimus dėl kaltės ir bausmės.

⁶² Iš Čekijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 18, atsižvelgiant į operaciją *Tax Cobra*.

⁶³ Už kyšininkavimo užsienyje nusikaltimą galima bausti kaip už su korupcija susijusį bendro pobūdžio nusikaltimą, remiantis iš Čekijos gautais atsakymais rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 17.

yra didesnė kyšininkavimo tikimybė⁶⁴. Iki šiol įgyvendintos priemonės, įskaitant specializuotų darbuotojų skaičiaus didinimą ir didesnius duomenų analizės pajėgumus, nepadėjo nustatyti ir tirti kyšininkavimo užsienyje atvejų. Šioje srityje reikia rasti būdų teikti pirmenybę kyšininkavimo užsienyje atvejų nustatymui, tyrimui ir patraukimui baudžiamojon atsakomybėn už juos. Viena iš galimybių, padėsiančių pagerinti vykdymo užtikrinimą, – nustatyti, kad kyšininkavimas užsienyje yra atskira nusikalstama veika, priimti nutarimą arba vidaus direktyvą, kuriuose būtų nurodyta, kad kyšininkavimui užsienyje teikiama pirmenybė⁶⁵.

Atliekant tyrimus ir auditus kilo susirūpinimas dėl tam tikrų aukšto lygio korupcijos atvejų, susijusių su ES lėšų naudojimu, ir interesų konfliktų. 2021 m. balandžio 23 d. Europos Komisijos ataskaitoje, kurioje atliktas 17 ES dotacijų, skirtų Čekijos įmonei, išmokėjimo auditas, nustatyta pažeidimų ir interesų konfliktas, pateikta rekomendacija grąžinti apytikriai 11 mln. EUR už tai, kad nebuvo laikomasi 2012 m. ES finansinio reglamento ir buvo pažeistas Čekijos įstatymas dėl interesų konfliktų⁶⁶. Ši byla neseniai perduota Europos prokuratūrai ir ji ėmėsi ją nagrinėti. Apskritai, subsidijos komercinėms įmonėms, kuriose valstybės tarnautojui priklauso 25 proc. arba didesnis akcijų paketas, yra draudžiamos pagal Čekijos įstatymą dėl interesų konflikto. Priimta 2014–2020 m. kovos su sukčiavimu ir korupcija naudojant ES lėšas strategija⁶⁷, kurioje nustatyta pagrindinė taisyklių sistema, prie kurios pridėtos procedūrinės gairės, skirtos vadovaujančiosioms institucijoms. Vis dėlto tam tikrais atvejais buvo išreikštas susirūpinimas dėl ES lėšų valdymo ir skirstymo, taip pat ir atliekant su sukčiavimu susijusius Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) tyrimus ir susijusius nacionalinius tyrimus, kurie neseniai baigti pateikus rekomendaciją priimti kaltinamąjį aktą aukšto lygio byloje⁶⁸.

Atitinkamų kovos su korupcija institucijų praktinis bendradarbiavimas Čekijoje vykdomas tinkamai ir planuojama papildoma policijos specializacija ir IT plėtra. Paašškėjo, kad prokuratūra, policija ir finansinės žvalgybos padalinys glaudžiai ir efektyviai bendradarbiauja, vykdydami didelio masto operacijas⁶⁹. Pasak policijos ir prokuratūros,

⁶⁴ Didelės rizikos sektoriai apima mašinų ir gynybinių medžiagų, įskaitant į didelės rizikos paskirties šalis eksportuojamus ginklus, sektorius, žr. OECD, *Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Phase 4 Two-Year Follow-Up Report: Czechia* (2019), p. 4. 2016–2019 m. Čekija pradėjo vieną tyrimą, inicijavo teisminį vienos bylos procesą ir nebaigė nagrinėti nė vienos bylos, kaip pranešama „Transparency International“ ataskaitoje „Exporting corruption“ (2020), p. 52.

⁶⁵ Žr. OECD (2019), *Implementing the OECD Anti-Bribery Convention - Phase 4 Two-Year Follow-Up Report: Czech Republic* (2019), kurioje nurodyta, kad „[n]ėra jokių požymių, kad kyšininkavimo užsienyje tyrimui pradėta teikti pirmenybė. <...> 2021–2025 m. Čekijos Respublika planuoja išplėsti Analizės departamentą įtraukiant 15 naujų pozicijų, tačiau dar nėra aišku, ar dalis jų bus skirtos kyšininkavimo užsienyje atvejams tirti“.

⁶⁶ Europos Komisijos galutinė audito ataskaita, Auditas Nr. REGC414CZ0133, REGIO/C4/AUD(2019), https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/reports/2021/final-report-on-the-audit-of-the-functioning-of-the-management-and-control-systems-in-place-to-avoid-conflict-of-interest-in-czechia, Taip pat žr. Europos Parlamento ataskaitą dėl Biudžeto kontrolės komiteto faktų nustatymo misijos Čekijos Respublikoje, 2020 m. vasario 26–28 d. Taip pat žr. Supreme Audit Office, *EU Report 2020 – Report on the EU Financial Management in Czechia* (2020), p. 20–21; 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 8.

⁶⁷ Iš Čekijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 15.

⁶⁸ Gegužės mėn. policija užbaigė šešerius metus trukusį baudžiamosios veikos tyrimą dėl neteisėto ES subsidijų gavimo ir rekomendavo priimti kaltinamąjį aktą, žr.: „Česká justice“, 2021 m. gegužės 14 d., „*Stork Nest* bylos tyrėjas pasitraukė. Jis baigė bylą ir pasiūlė dėl jos kreiptis į teismą“.

⁶⁹ Iš policijos ir prokuratūros gauta informacija per vizitą į Čekiją, taip pat įskaitant finansinės žvalgybos padalinį bei mokesčių institucijas ir muitines, ypač kalbant apie operaciją *Tax Cobra*. Policijos Nacionalinės

tyrėjų ir prokurorų išteklių⁷⁰ ir specializacijos lygis, taip pat jų galimybės naudotis atitinkama informacija, yra pakankami, kad jie vykdytų su korupcijos pažabojimu susijusias užduotis. Policijos prezidiume, kurio pozicija hierarchijoje yra aukštesnė už Nacionalinės kovos su organizuotu nusikalstamumu agentūros, yra įsikūręs centrinis analizės padalinys, kuris teikia gaires ir padeda vykdyti visos policijos bylų analizę. Siekiant efektyviai patenkinti policijos poreikius ir kurti labiau strateginius žvalgybos lygius, vis dar reikėtų aukštesnio lygio analizės darbuotojų specializacijos, taip pat papildomų IT priemonių ir funkcijų⁷¹. Tikimasi, kad 2019 m. tyrimų tarnybų koncepcijos dokumentas, kuriame skatinama imtis šių pokyčių, bus įgyvendintas ir vėliau (2022 m.) peržiūrėtas⁷².

Nuo paskutinio ataskaitinio laikotarpio lobizmo reglamentas, kuriuo būtų padidintas Čekijos teisėkūros proceso skaidrumas, vis dar nepriimtas. Ginčytinos sritys, dėl kurių vis dar diskutuojama, yra susijusios su lobistų apibrėžties išimtimis⁷³. Reglamente⁷⁴ būtų numatyta sukurti viešai prieinamą lobistų ir valdžios pareigūnų, į kuriuos kreipėsi lobistai, registrą, nustatyti įpareigojimą lobistams ir valdžios pareigūnams, į kuriuos kreipėsi lobistai, atskleisti lobizmo ryšius, ir nustatyti poveikį teisės aktui, siekiant atskleisti, kas siekė daryti įtaką kuriam pasiūlymui dėl teisėkūros procedūra priimamo akto⁷⁵. Šį registrą turėtų prižiūrėti politinių partijų ir judėjimų finansų priežiūros tarnyba. Neatskleidus tokios informacijos, gali būti skirtos apytikriai 3 860 EUR (100 000 CZK) baudos. Į lobizmo reglamentą⁷⁶ taip pat būtų įtrauktos griežtesnės taisyklės dėl dovanų deklaravimo. Dovanų, apie kurias reikia pranešti jau sukurtam centriniam interesų konflikto registrai, vertės riba bus sumažinta nuo apytikriai 400 EUR (10 000 CZK) iki apytikriai 200 EUR (5 000 CZK).

Imtasi preliminarių priemonių, kuriomis siekiama stiprinti Atstovų Rūmų narių etikos taisykles. Specialus Atstovų Rūmų narių etikos kodeksas, panašus į centrinio viešojo

kovos su organizuotu nusikalstamumu agentūros bendradarbiavimas su finansų ir muitinės administracija ir su prokuratūra yra nustatyti Baudžiamojo proceso kodekse Nr. 141/1961 Rink., Įstatyme dėl Čekijos Respublikos policijos Nr. 273/2008 Rink. ir Prokuratūros įstatyme Nr. 283/1993 Rink.

⁷⁰ Prokuratūrai skirtus žmogiškuosius išteklius, atsakingus už baudžiamąjį persekiojimą už korupciją, sudaro 303 prokurorai, kurių specializacija susijusi su korupcija, įskaitant 21 prokuratūros prokurorą, 47 aukščiausiųjų prokuratūrų prokurorus, 65 regioninių prokuratūrų prokurorus, 170 rajono prokuratūrų prokurorų.

⁷¹ Informacija, gauta iš Vidaus reikalų ministerijos / Finansų ministerijos (Finansų analizės tarnybos) / Čekijos policijos nacionalinės kovos su organizuotu nusikalstamumu agentūros per vizitą į Čekiją.

⁷² Informacija, gauta iš Vidaus reikalų ministerijos / Finansų ministerijos (Finansų analizės tarnybos) / Čekijos policijos nacionalinės kovos su organizuotu nusikalstamumu agentūros per vizitą į Čekiją.

⁷³ Po 2020 m. gruodžio mėn. Atstovų Rūmuose vykusio pirmojo svarstymo 2021 m. vasario mėn. Konstitucinių ir teisės reikalų komitete vyko klausymas, ir žemesniųjų rūmų programoje numatyta 2021 m. gegužės ir birželio mėnesiais surengti papildomas diskusijas. Iš Čekijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 12. Remiantis 2021 m. viešąja apklausa, du trečdaliai Čekijos respondentų nurodė, kad griežtesnėmis lobizmo taisyklėmis būtų prisidėta prie palankesnio politikos vertinimo, žr. „Rekonstrukce státu“ (2021 m. kovo 3 d.), „Čekijos piliečių nuomone, lobizmas daro didelę įtaką įstatymų formuluotei, tačiau iš esmės jį laiko priemone „krikštatėviams“.

⁷⁴ Reglamentą dėl lobizmo sudaro du atskiri, tačiau susiję projektai: įstatymo projektas dėl lobizmo (Atstovų Rūmų dokumentas Nr. 565) ir įstatymo projektas, kuriuo pakeičiami kai kurie įstatymai, susiję su lobistinės veiklos patvirtinimu (Atstovų Rūmų dokumentas Nr. 566).

⁷⁵ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 9.

⁷⁶ Įstatymo projektas, kuriuo keičiami tam tikri įstatymai, susiję su įstatymo dėl lobizmo patvirtinimu (Atstovų Rūmų dokumentas Nr. 566).

administravimo viešosios tarnybos pareigūnų etikos kodeksą, dar nepriimtas⁷⁷. Siūlomas Įstatymo dėl Atstovų Rūmų procedūrinių taisyklių pakeitimas, pagal kurį Atstovų Rūmams būtų leidžiama priimti elgesio kodeksą, nesulaukė pakankamo politinio pritarimo⁷⁸. Kai kurios politinės partijos priėmė savo partijos narių etikos kodeksus⁷⁹. Kalbant konkrečiai apie dovanas Parlamento nariams, vis dar kyla susirūpinimas dėl to, kad nepriimta tinkama sistema, be kita ko, apimanti kitokią naudą, kaip antai nepiniginę naudą ir paslaugas, ir praktinės gairės Parlamento nariams⁸⁰.

2020 m. Vyriausybė, vadovaudamasi Konstitucinio Teismo sprendimu, nusprendė į prievolę teikti turto deklaraciją neįtraukti sutuoktinių pajamų. Parlamento nariai tam tikru mastu turi atskleisti informaciją apie sutuoktinių turtą savo turto deklaracijose⁸¹, pavyzdžiui, apie atitinkamo Parlamento nario ir jo sutuoktinio jungtinę nuosavybę. Į prievolę atskleisti informaciją vis dar neįtrauktos sutuoktinių pajamos, taip pat neįtrauktas joks priklausomų šeimos narių turtas⁸². Vyriausybė, remdamasi Konstitucinio Teismo priimtu sprendimu⁸³, nusprendė papildomai nekeisti su tuo susijusių turto deklaravimo taisyklių⁸⁴.

Paramos politinei partijai finansuoti taisyklės iš esmės yra tinkamos, tačiau praktikoje išlieka sunkumų⁸⁵. Į politinių partijų ir judėjimų įstatymą⁸⁶ įtraukta kiekvienam atskiram rėmėjui taikoma didžiausia apytikriai 120 000 EUR (3 000 000) riba. Visa maždaug už 40 EUR (1 000 CZK) didesnė parama turi būti pagrįsta dokumentais. Užsienio piliečiais ar valdžios institucijos paramos teikti negali. Apie rinkimų laikotarpiu gautą paramą turi būti paskelbta internete iki rinkimų likus ne mažiau kaip 3 dienoms⁸⁷. Už reikalavimų nesilaikymą gali būti baudžiama skiriant maždaug 4 000–80 000 EUR (100 000–2 000 000 CZK) dydžio baudas. Politinių partijų ir judėjimų finansų priežiūros tarnyba yra atsakinga priežiūros įstaiga⁸⁸. Vis dar kyla struktūrinių problemų, nes taisyklės dėl didžiausios atskirų rėmėjų paramos netaikomos prezidento rinkimams⁸⁹ arba ne pelno organizacijų teikiamai paramai⁹⁰. Taip pat kyla kliūčių prižiūrint verslo tinklų, kuriems priklauso daugybė juridinių asmenų,

⁷⁷ Atstovų Rūmų kalbėtojas pateikė etikos kodekso projektą (Atstovų Rūmų dokumentas Nr. 7067). Diskusija buvo sustabdyta dėl to, kad dėl su COVID-19 pandemija susijusių apribojimų taikymo dalyvavo ribotas Atstovų Rūmų narių skaičius. Diskusija posėdyje turėtų būti tęsiama, kai apribojimai bus panaikinti.

⁷⁸ Iš Teisingumo ministerijos per vizitą į Čekiją gauta informacija. Projektas būtų priimtas Atstovų Rūmų rezoliucija, tačiau kol kas orientacinis tvarkaraštis nenumatytas.

⁷⁹ GRECO, Fourth Evaluation Round – Interim Compliance Report (March 2020), p. 4.

⁸⁰ Žr. Įstatymą dėl interesų konfliktų. GRECO, Fourth Evaluation Round – Interim Compliance Report (March 2020), p. 4.

⁸¹ Taip pat žr. GRECO, Fourth Evaluation Round – Interim Compliance Report, p. 5.

⁸² Įstatymo dėl interesų konfliktų 11 straipsnio 2 dalies a punktas.

⁸³ Konstitucinis Teismas nusprendė, kad Įstatymas Nr. 159/2006 Rink. (Įstatymas dėl interesų konflikto) yra suderinamas su Konstitucija (2020 m. vasario 11 d. byla Nr. Pl. US 4/17).

⁸⁴ Informacija, gauta iš Vyriausybės kovos su korupcija tarybos per vizitą į Čekiją.

⁸⁵ Informacija, gauta iš skirtingų suinteresuotųjų subjektų per vizitą į Čekiją.

⁸⁶ Įstatymas Nr. 424/1991 Rink. dėl politinių partijų ir politinių judėjimų asociacijos.

⁸⁷ Įskaitant sumą, rėmėjo pavardę, gimimo datą ir gyvenamąją vietą. Visa parama turi būti įtraukta į ataskaitą dėl rinkimų kampanijos finansavimo, kurią kandidatai turi paskelbti iki rinkimų likus ne mažiau kaip 90 dienų.

⁸⁸ Tarnybai pavedama peržiūrėti politinių partijų metines finansines ataskaitas, vykdyti politinių partijų valdymo kontrolę ir prižiūrėti rinkimų kampanijų finansavimą.

⁸⁹ Taip yra dėl to, kad kandidatai nėra politinės partijos ar politiniai judėjimai. Žr. Įstatymą Nr. 275/2012 Rink. dėl Respublikos prezidento rinkimų.

⁹⁰ Tokiems subjektams taikomos taisyklės pateiktos Įstatyme Nr. 247/1995 Rink. dėl rinkimų į Čekijos Respublikos parlamentą ir dėl tam tikrų kitų įstatymų pakeitimo ir papildymo ir Įstatyme Nr. 275/2012 Rink. dėl Respublikos prezidento rinkimų.

teikiamą paramą⁹¹. Vyriausybė siekia atlikti išsamesnę analizę, kad būtų nustatytos teisės aktų spragos ir praktikoje kylančios problemos⁹².

Konstitucijos pakeitimai, kuriais siekiama stiprinti Aukščiausiąją audito tarnybą, vis dar nepriimti. Įstatymo projektu, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Aukščiausiosios audito tarnybos⁹³, būtų įgyvendintas Konstitucijos pakeitimas⁹⁴. Juo būtų išplėsti Aukščiausiosios audito tarnybos įgaliojimai, suteikiant jai galimybę taip pat atlikti vietos valdžios, sveikatos draudimo įmonių ir valstybei priklausančių įmonių (t. y. įmonių, kurių didžiausią akcijų dalį valdo arba kontroliuoja valstybė ar vietos valdžia) viešųjų išlaidų audita. Įstatymo projekto priėmimas atidėtas⁹⁵, neatsižvelgiant į tai, kad, kaip nurodyta Vyriausybės programos pareiškime, jam teiktas Vyriausybės prioritetas.

Parlamentui buvo pristatytas parengiamasis darbas pranešėjų apsaugos srityje. 2021 m. sausio 25 d. Vyriausybė patvirtino įstatymo projektą dėl pranešėjų apsaugos ir kartu pateiktą iš dalies keičiantį įstatymą⁹⁶. Laukiama abiejų jų antrojo svarstymo Atstovų Rūmuose⁹⁷ ir šiuo metu dėl jų diskutuojama atitinkamuose Atstovų Rūmų komitetuose⁹⁸. Įstatymo projekte numatyta sukurti vidaus ataskaitų teikimo sistemas ir nustatyti pranešimo Teisingumo ministerijai tvarką, kad pranešėjai galėtų pranešti apie galimus pažeidimus.

Valstybės įmonių valdymas yra reglamentuojamas, tačiau praktikoje vis dar išlieka sunkumų. Praktikoje dar neužtikrinta politinių kandidatų skyrimo valstybės įmonėse prevencija⁹⁹. 2020 m. Vyriausybė patvirtino valstybės nuosavybės politikos strategiją¹⁰⁰, pagrįstą 2015 m. EBPO gairėmis dėl valstybės įmonių valdymo. Šia strategija siekiama užtikrinti, kad valstybė jai priklausančiose įmonėse skaidriai ir efektyviai naudotųsi savo nuosavybės teisėmis.

Tam tikrose srityse dėl COVID-19 pandemijos kovos su korupcija reformų tempas sulėtėjo. Dauguma kovos su korupcija priemonių, kurias planuota įvesti 2020 m., ypač sveikatos priežiūros sektoriuje, buvo atidėtos¹⁰¹. Naujajame 2021–2022 m. kovos su

⁹¹ Iš Čekijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą dėl politinės partijos finansų, p. 1.

⁹² *Ibid.*

⁹³ Įstatymas Nr. 166/1993 Rink.

⁹⁴ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 9.

⁹⁵ 2020 m. Atstovų Rūmuose vyko trečiasis įstatymo projekto svarstymas, o Senatas dar nepriėmė susijusio konstitucinio pakeitimo.

⁹⁶ Įstatymas dėl pranešėjų apsaugos iš pradžių buvo sustabdytas, kol nebuvo priimta ES direktyva dėl to paties dalyko, taip pat žr. 2020 m. valstybės principo taikymo ataskaitą, šalies skyrių: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 9.

⁹⁷ Šiuo įstatymo projektu būtų saugoma pranešėjo atskleista informacija, susijusi su ES teisės aktų pažeidimais ir nusikaltimais šalies viduje bei administraciniais pažeidimais. Teisėkūros procesą galima sekti Parlamento svetainėje. Iš Čekijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 14.

⁹⁸ Viešojo administravimo ir regioninės plėtros komitetas ir Konstitucinių ir teisės reikalų komitetas.

⁹⁹ Informacija, gauta per vizitą į Čekiją. Įstatymas dėl asmenų atrankos į juridinių subjektų valdymo ir priežiūros įstaigas, kurių veikloje kaip savininkė dalyvauja valstybė (Paskyrimo įstatymas), Įstatymas Nr. 353/2019 Rink., įsigaliojo 2020 m. sausio mėn., siekiant užkirsti kelią politinių kandidatų skyrimui. Daugiau informacijos taip pat pateikta per Europos semestrą, Čekijos konvergencijos programoje (2020 m. balandžio mėn.), p. 35.

¹⁰⁰ Vyriausybės rezoliucija Nr. 115/2020.

¹⁰¹ Iš Čekijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 15. 2019 m. Vyriausybės atliktą sveikatos priežiūros sektoriaus korupcijos rizikos analizę, kurioje atkreiptas dėmesys į korupcijos riziką visose sveikatos priežiūros sektoriaus srityse – pradedant pacientų ir sveikatos priežiūros

korupcija plane numatytos tikslinės priemonės, susijusios su viešaisiais pirkimais, įskaitant tam tikrus su COVID-19 susijusių viešųjų sutarčių registro žymenis¹⁰², ir viešųjų pirkimų kilus nepaprastajai padėčiai arba panašioms krizės situacijoms metodikos rengimas¹⁰³. Apskritai manoma, kad registras daro teigiamą įtaką korupcijos prevencijai, nes juo prisidedama prie didesnio skaidrumo ir didesnių viešosios priežiūros galimybių.

III. ŽINIASKLAIDOS PLIURALIZMAS IR ŽINIASKLAIDOS LAISVĖ

Į Čekijos konstitucinę santvarką įtraukta Pagrindinių teisių ir pagrindinių laisvių chartija užtikrinama saviraiškos laisvė ir teisė į informaciją, taip pat aiškiai draudžiama cenzūra. Įstatyme dėl radijo ir televizijos transliavimo aiškiai nustatytos Čekijos žiniasklaidos reguliavimo institucijos kompetencijos sritys. Įstatymu dėl teisės laisvai susipažinti su informacija užtikrinama galimybė susipažinti su valdžios institucijų turima informacija¹⁰⁴.

Reforma, kuria siekiama toliau stiprinti Radijo ir Televizijos transliavimo tarybos nepriklausomumą, vis dar nėra vykdoma¹⁰⁵. Įstatyme dėl radijo ir televizijos transliavimo Taryba nustatyta kaip „nepriklausoma administravimo įstaiga“, kurią sudaro 13 narių, nustatytos Tarybos pareigos ir išipareigojimai ir tinkamumo kriterijai, išimties taikymo kriterijai, taip pat Tarybos narių ir vadovo skyrimo procedūros¹⁰⁶. Jeigu Taryba kelis kartus rimtai pažeidžia Įstatyme numatytus išipareigojimus arba jeigu jos privaloma metinė ataskaita kelis kartus nepatvirtinama dėl didelių trūkumų, Atstovų Rūmai gali pasiūlyti Ministrui Pirmininkui paleisti visą Tarybą. Įgyvendinus reformą¹⁰⁷, kuri buvo pateikta 2020 m. rugpjūčio mėn.¹⁰⁸, Ministras Pirmininkas nebedalyvautų skiriant kandidatus, o Atstovų Rūmų įgaliojimai būtų apriboti taip, kad pirmiau minėtais atvejais jie galėtų siūlyti atleisti tik atskirus narius, taip sustiprinant Tarybos, kaip institucijos, nepriklausomumą. Pagal šį pakeitimą taip pat būtų reikalaujama, kad Parlamentas pateiktų tokių atleidimų priežastis. Tokiu pakeitimu būtų siekiama įgyvendinti tikslus, susijusius su peržiūrėtos Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvos nepriklausomumu.

Radijo ir televizijos transliavimo tarybos kompetencija tiksliai apibrėžta teisės aktuose ir efektyviai taikoma praktikoje. Reguliavimo institucija nesitiki, kad siūlomais Transliavimo įstatymo pakeitimais (žr. pirmiau) bus daromas didelis poveikis Tarybos darbui, tačiau tikimasi, kad bus nežymiai konsoliduoti jos personalo išteklių. Čekijos įstatyme dėl

paslaugų teikėjų vykdoma korupcija ir baigiant centrinės valdžios lygmeniu vykdoma korupcija, galima rasti šiuo adresu: <https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/2020/08/Sektorov%C3%A1-anal%C3%BDza-korupce-ve-zdravotnictv%C3%AD.pdf>. Sveikatos ministerija, vadovaudamasi šia analize, siekė priimti konkrečias švelninimo priemones ir pateikti teisinį pasiūlymą, kuriuo būtų siekiama optimizuoti valstybinių draudimo įmonių veiklą.

¹⁰² 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 9.

¹⁰³ Iš Čekijos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 16.

¹⁰⁴ Pagal „Žurnalistų be sienų“ 2021 m. pasaulio spaudos laisvės indeksą Čekija išsaugojo 40 vietą, o tarp ES šalių ji užima 19 vietą.

¹⁰⁵ Įtraukta į Čekijos Respublikos vykdomą Direktyvos 2018/1808 dėl audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų perkėlimą į nacionalinę teisę.

¹⁰⁶ Daugiau informacijos žr. 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, šalies skyrių: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 10.

¹⁰⁷ *Ibid.*

¹⁰⁸ 2020 m. rugpjūčio mėn. Vyriausybė paskelbė įstatymo projektą, kuriuo būtų iš dalies pakeistas Įstatymas dėl radijo ir televizijos transliavimo ir į nacionalinę teisę perkelta Direktyva 2018/1808, ir perdavė jį Parlamentui toliau svarstyti. Tuo metu, kai buvo paskelbta ši ataskaita, šioje srityje nebuvo įvykusių jokių papildomų pokyčių.

radijo ir televizijos transliavimo numatyta Tarybos pripažintų savireguliuojamo įstaigų veikla. Tokios įstaigos gali imtis teisinių veiksmy, susijusių su sritimis, kuriose jos vykdo veiklą. Pirmiau nurodyto įstatymo projekte būtų pateikta papildomo savireguliuojamo taikymo sritis. Buvo išreikštas susirūpinimas dėl atskiros Čekijos televizijos stebėtojų valdybos narių atrankos proceso ir nepriklausomumo¹⁰⁹.

Čekija priėmė teisės aktus, kuriais reglamentuojamas tikrosios nuosavybės skaidrumas, taip pat taikomas žiniasklaidos priemonių nuosavybei. 2021 m. sausio 5 d. Įstatymu 37/2021 Rink., kuriuo į nacionalinę teisę perkeliama 5-oji ES kovos su pinigų plovimu direktyva, sukurta dvipakopė galimybės susipažinti su tokia informacija sistema. Ja užtikrinama, kad Teisingumo ministerijos sudarytame registre būtų viešai skelbiamas ribotas kiekis informacijos apie nuosavybę ir sukurti mechanizmai, kuriais tam tikroms valdžios institucijoms būtų leidžiama taikyti sankcijas už tai, kad nepateikti reikiami duomenys. Vis dėlto Žiniasklaidos pliuralizmo observatorijos 2021 m. ataskaitoje ši sritis priskirta didelės rizikos sričiai, atsižvelgiant į tai, kad pagal šią sistemą žiniasklaidos įmonės nėra įpareigosos plačiau visuomenei atskleisti visų savo nuosavybės struktūrų¹¹⁰. Pranešama, kad Čekijoje esama didelės naujienų žiniasklaidos koncentracijos, visų pirma susijusios su didele koncentracija žiniasklaidos subsektoriuose¹¹¹.

Čekija nepriėmė jokių teisės aktų, kuriais būtų reguliuojamas valstybės reklamos paskirstymas. Be Įstatyme dėl viešųjų pirkimų nustatytų bendro pobūdžio reklamos reikalavimų, t. y. kad viešajame registre būtų skelbiama apie visas valstybės reklamos sutartis, kurių vertė didesnė kaip 50 000 CZK (maždaug 2 000 EUR), Čekijoje nepriimta jokių konkrečių taisyklių, susijusių su valstybės reklamos paskirstymu¹¹². Žiniasklaidos pliuralizmo observatorijos 2021 m. ataskaitoje atkreiptas dėmesys į Čekijos tiriamosios žurnalistikos centro¹¹³ vykdytą 2010–2018 m. Čekijos ministerijų išlaidų reklamai stebėseną, kuri atskleidė, kad smarkiai skiriasi tai, kaip atskiros ministerijos skirtingoms žiniasklaidos priemonėms skirsto išlaidas reklamai. Žiniasklaidos pliuralizmo observatorijos 2021 m. ataskaitoje nurodyta, kad tai rodo favoritizmą ir tai, kad iš esmės stinga skaidrumo¹¹⁴.

Įstatymu užtikrinta galimybė susipažinti su informacija, tačiau praktiškai tam kyla kliūčių. Nepriimta jokių Įstatymo dėl teisės laisvai susipažinti su informacija, kuriuo užtikrinama galimybė susipažinti su valdžios institucijų turima informacija, pakeitimų¹¹⁵. Žiniasklaidos pliuralizmo observatorijos 2021 m. ataskaitoje atkreiptas dėmesys į tai, kad tam

¹⁰⁹ Tai susiję su naujausia Čekijos televizijos stebėtojų valdybos veikla ir keturių naujų (iš penkiolikos) Atstovų Rūmų narių rinkimu. Europos transliavimo sąjunga (2021 m. balandžio 9 d.), „Grėsmė Čekijos Respublikos visuomeninei žiniasklaidai“; International Press Institute (1 April 2021), Concerns over increasing meddling in independence of Czech public broadcaster; Visuomeninės žiniasklaidos aljansas (2021 m. balandžio 9 d.), „Grėsmė Čekijos televizijai“; 2021 Media Pluralism Monitor, Czech Republic, p. 12.

¹¹⁰ 2021 Media Pluralism Monitor, Czech Republic, p. 10.

¹¹¹ Čekijos žiniasklaidos rinkoje dominuoja kelios žiniasklaidos bendrovės, susijusios su spausdintinės žiniasklaidos, transliavimo, taip pat internetiniais sektoriais. Koncentracijos lygis itin aukštas (ekonominiu požiūriu pažeidžiamiausioje) regioninėje žiniasklaidos rinkoje, kurios regioninių dienraščių segmentas yra efektyviai monopolizuotas. Žr. 2021 Media Pluralism Monitor, Czech Republic, p. 10.

¹¹² 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 10.

¹¹³ „Investigace.cz“ (2019 m. gruodžio 13 d.) „Valstybės reklama: Kas taip pat apmoka *Parlamentní listy*“, kaip nurodyta 2021 Media Pluralism Monitor, Czech Republic.

¹¹⁴ 2021 Media Pluralism Monitor, Czech Republic, p. 13.

¹¹⁵ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 10.

tikros valdžios institucijos ne kartą bandė kištis į informacijos perdavimo procesą COVID-19 pandemijos metu. Ataskaitoje atkreipiamas dėmesys į tai, kad Sveikatos informacijos ir statistikos institutas atsisakė paskelbti išsamius duomenis apie COVID-19 infekcijų plitimą¹¹⁶.

Nors laikoma, kad žurnalistams negresia fizinė žala, neretai pasitaiko žodinių įžeidimų, priekabiavimo ir grėsmių internete¹¹⁷. Tiek Žiniasklaidos pliuralizmo observatorijos 2021 m. ataskaitoje, tiek „Žurnalistų be sienų“ pasaulio spaudos laisvės indekse nurodyta, kad šios profesijos atstovai nuolat patiria tam tikrų politinių partijų ir aukšto rango valstybės pareigūnų žodinius įžeidimus¹¹⁸. Europos Tarybos platformoje žurnalistikos apsaugai ir žurnalistų saugumui skatinti 2020 m. neužregistruota nė vieno perspėjimo dėl Čekijos. 2021 m. joje užregistruotas vienas perspėjimas, susijęs su pirmiau minėtu klausimu dėl Čekijos televizijos tarybos. Nebuvo priimta jokia paramos žiniasklaidai programa, kuria būtų kovojama su COVID-19 pandemijos poveikiu. Remiantis Žiniasklaidos pliuralizmo observatorijos 2021 m. ataskaita, spausdintinės žiniasklaidos sektorius smarkiai nukentėjo dėl COVID-19 pandemijos¹¹⁹.

IV. KITI INSTITUCINIAI KLAUSIMAI, SUSIJĘ SU STABDŽIŲ IR ATSVARŲ SISTEMA

Čekijos parlamentinę sistemą sudaro dveji rūmai¹²⁰ su tiesiogiai renkamu prezidentu. Pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamo akto gali pateikti Atstovų Rūmų narys, Atstovų Rūmų narių grupė, Senatas, Vyriausybė arba didiesiems savivaldos regionams atstovaujantys organai¹²¹. Konstitucinis Teismas gali atlikti *ex post* konstitucinę peržiūrą. Be teisingumo sistemos, stabdžių ir atsparų sistemoje svarbų vaidmenį atlieka Ombudsmeno tarnyba ir pilietinė visuomenė.

2020 m. ir 2021 m. pradžioje beveik pusė teisės aktų buvo priimti taikant sutrumpintą skubią teisėkūros procedūrą. Nuo 2020 m. sausio mėn. iki 2021 m. vasario mėn. vidurio iš 128 Parlamento priimtų ir įstatymų sąvade paskelbtų įstatymų 60 įstatymų buvo priimti taikant skubią teisėkūros procedūrą, pasitelkiant trumpą svarstymą¹²², dar 12 įstatymų buvo priimti skubos tvarka, kai įstatymas priimamas per pirmąjį svarstymą¹²³. Suinteresuotieji subjektai išreiškė susirūpinimą, kad šios procedūros taip pat taikytos įstatymams, kurie nebuvo susiję su COVID-19 pandemijos klausimų sprendimu, priimti, ir kritikavo tai, kad buvo dideliu mastu nesilaikoma taisyklių dėl konsultacijų su suinteresuotosiomis šalimis¹²⁴. Be to, išreikšta kritika, kad Vyriausybės priimtose kovos su COVID-19 pandemija priemonėse

¹¹⁶ 2021 Media Pluralism Monitor, Czech Republic, p. 8.

¹¹⁷ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 12.

¹¹⁸ 2021 Media Pluralism Monitor, Czech Republic, p. 9.

¹¹⁹ 2021 Media Pluralism Monitor, Czech Republic, p. 6.

¹²⁰ Ją sudaro žemesnieji rūmai – Atstovų Rūmai (ček. *Poslanecká sněmovna*), ir aukštesnieji rūmai – Senatas (ček. *Senát Parlamentu České republiky*).

¹²¹ Čekijos konstitucijos 41 straipsnis.

¹²² Taikant trumpą svarstymą, pirmasis įstatymo projekto svarstymas nevykdomas ir Atstovų Rūmai gali nuspręsti nevykdyti bendro pobūdžio diskusijos, kurios turi vykdyti per antrąjį įstatymo projekto svarstymą, taip pat apriboti atskirų Atstovų Rūmų narių kalbų skaičių. Iš Čekijos gauti atsakymai rengiant 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 25.

¹²³ Iš Čekijos gauti atsakymai rengiant 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 25–26.

¹²⁴ Žr. Čekijos federalinės advokatų asociacijos atsakymus rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 27; iš „Transparency International“ gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 6.

nėra konkrečiai, aiškiai ir patikimai pagrįstos¹²⁵. Abeji Parlamento rūmai priėmė priemonių¹²⁶, kuriomis siekta apsisaugoti nuo viruso plitimo jų patalpose, įskaitant galimybę proporcingai apriboti dalyvaujančių Parlamento narių skaičių¹²⁷.

Nepaprastoji padėtis truko didžiąją 2020 m. dalį ir 2021 m. pradžioje išreikštas susirūpinimas dėl jos konstitucingumo. Vadovaujantis Konstituciniu įstatymu dėl saugumo, Vyriausybė nepaprastąją padėtį¹²⁸ gali paskelbti ne ilgesniam nei 30 dienų laikotarpiui, jį pratęsti galima tik iš anksto pritarus Atstovų Rūmams¹²⁹. Po nepaprastosios padėties, trukusios nuo 2020 m. kovo 12 d. iki 2020 m. gegužės 17 d.¹³⁰, Vyriausybė vėl paskelbė, kad nuo 2020 m. spalio 5 d. įsigaliojo nepaprastoji padėtis, ir, gavusi Atstovų Rūmų pritarimą, periodiškai ją tęsė iki 2021 m. vasario 14 d. 2021 m. vasario 11 d. Atstovų Rūmai atsisakė iš anksto duoti sutikimą toliau tęsti nepaprastąją padėtį. Tada Vyriausybė, remdamasi regionų gubernatorių prašymu, iš naujo paskelbė 14 dienų trukmės nepaprastąją padėtį¹³¹. Šis sprendimas sulaukė kritikos, be kita ko, dėl to, kad juo apeitos konstitucinės taisyklės¹³². Dėl to Atstovų Rūmai nusprendė, kad ši nepaprastoji padėtis bus nutraukta, kai įsigalios naujas pandemijos įstatymas, tačiau ne vėliau kaip 2021 m. vasario 27 d.¹³³ Keletas senatorių pateikė skundą Konstituciniam Teismui, kuris, nors ir nustatė, kad šis skundas nepriimtinas¹³⁴, pažymėjo, kad nepaprastoji padėtis gali būti pratęsta tik pritarus Atstovų Rūmams, ir kad Konstitucijoje numatyto pratęsimo būdo negalima pakeisti iš naujo paskelbiant nepaprastąją padėtį¹³⁵. Dėl blogėjančios padėties 2021 m. vasario 27 d. Vyriausybė iš naujo paskelbė trisdešimt dienų trukmės nepaprastąją padėtį, kuri, iš anksto gavus Atstovų Rūmų pritarimą, buvo pratęsta iki 2021 m. balandžio 11 d.

Toliau vykdoma neatidėliotinių priemonių taikymo teisminė kontrolė¹³⁶. Teismai, įskaitant Konstitucinį Teismą, dažnai peržiūri neatidėliotinas priemones, kurių imtasi

¹²⁵ P vz., 2020 m. lapkričio 13 d. Prahos municipalinio teismo sprendimas Nr. 18 A 59/2020; Čekijos federalinės advokatų asociacijos atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą; iš „Transparency International“ Čekijos Respublikos skyriaus gauta informacija rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą; Europos piliečių laisvių sąjungos atsakymai, pateikti rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą; iš „Glopolis“ gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

¹²⁶ Iš Čekijos gauti atsakymai rengiant 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 30.

¹²⁷ Vadovaujantis Konstitucija, kvorumą sudaro trečdalis atitinkamų rūmų narių. Taikoma priemone leidžiama dalyvauti pusei narių ir taip laikomasi Konstitucijos nuostatos.

¹²⁸ Paskelbus nepaprastąją padėtį, Vyriausybė, kaip nurodyta Krizės įstatymo 5 skirsnyje, gali būtinam laikotarpiui priimti tam tikras ypatingas būtino masto priemones, kuriomis ribojamos pagrindinės teisės.

¹²⁹ Konstitucinio įstatymo Nr. 110/1998 5 ir 6 straipsniai.

¹³⁰ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 13.

¹³¹ Krizės įstatymo 3 skyriaus 5 dalyje nurodyta, kad tam tikromis aplinkybėmis regiono gubernatorius gali reikalauti, kad Vyriausybė paskelbtų nepaprastąją padėtį.

¹³² Čekijos federalinės advokatų asociacijos pareiškimas (2021 m. vasario 15 d.), Čekijos federalinė advokatų asociacija apie nepaprastosios padėties paskelbimą 2021 m. vasario 14 d. Vyriausybės potvarkiu; Konstitucinio įstatymo ekspertų pareiškimai žiniasklaidai, „České noviny“ (2021 m. vasario 15 d.), „Pasak daugelio teisininkų, nepaprastoji padėtis prieštarauja Konstitucijai“.

¹³³ 2021 m. vasario 18 d. Atstovų Rūmų rezoliucija Nr. 84.

¹³⁴ 2021 m. kovo 25 d. Konstitucinio Teismo sprendimas, Pl. ÚS 12/21; Konstitucinis Teismas neturi kompetencijos persvarstyti nepaprastosios padėties paskelbimo.

¹³⁵ Tokiais atvejais iš naujo paskelbti nepaprastąją padėtį būtų įmanoma tik pasikeitus aplinkybėms.

¹³⁶ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 13.

reaguojant į COVID-19 pandemiją¹³⁷. Vis dėlto suinteresuotieji subjektai nurodo, kad galiojančios priemonės pakeistos pernelyg greitai, kad teismai galėtų laiku į jas sureaguoti¹³⁸.

Dėl pandemijos vėluojama vykdyti projektus, kuriais siekiama toliau didinti teisėkūros proceso skaidrumą. Projekto, kuriuo siekiama sukurti „e. sąvado“ ir „e. teisės aktų“¹³⁹ portalus, kad būtų sudarytos sąlygos lengviau kontroliuoti teisėkūros procesą ir jame dalyvauti, vykdymas buvo atidėtas dėl nepaprastosios padėties ir su COVID-19 pandemija susijusių apribojimų poveikio. Šiuo metu planuojama nuo 2021 m. lapkričio mėn. atlikti sistemos bandymus ir mokyti naudotojus, o nuo 2023 m. sausio 1 d. pradėti vykdyti veiklą¹⁴⁰.

Parlamente vykdomos diskusijos dėl įstatymo dėl Vaikų teisių gynėjo (vaikų teisių ombudsmeno) projekto. 2020 m. birželio mėn. kelių Atstovų Rūmų narių pateiktame įstatymo projekte siūloma įsteigti nuo viešojo teisių gynėjo, kuris šiuo metu veikia kaip Vaiko teisių konvencijos priežiūros institucija, nepriklausomą atskirą instituciją. Pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl nacionalinės žmogaus teisių institucijos įsteigimo dar nepateiktas. Pirmaisiais darbo metais ombudsmenas sulaukė suinteresuotųjų subjektų kritikos, visų pirma dėl savivalės ir pareiškimų, kuriais tariamai reiškiamos abejonės dėl proporcingumo principo taikymo ribojant asmenų teises¹⁴¹. Jo pareiškimai, kuriais išreikšta abejonė dėl tam tikrų mažumų grupių patiriamos diskriminacijos, taip pat sulaukė kritikos¹⁴². COVID-19 pandemijos metu viešasis teisių gynėjas nagrinėjo įvairius su COVID-19 pandemija susijusius klausimus¹⁴³. Valdžios institucijos vėliau pakeitė keletą minėtų priemonių¹⁴⁴.

COVID-19 pandemijos metu taikyti apribojimai smarkiai paveikė pilietinės visuomenės organizacijas. Pilietinės visuomenės erdvė yra laikoma atvira¹⁴⁵, o pilietinė visuomenė aktyviai dalyvauja sprendžiant viešuosius reikalus¹⁴⁶. Pasak suinteresuotųjų subjektų, COVID-19 pandemija padarė didelį poveikį pilietinės visuomenės organizacijoms, nes

¹³⁷ Žr. Čekijos federalinės advokatų asociacijos paskelbtus teismo sprendimų sąrašus galima rasti šiuo adresu: <https://advokatnidenik.cz/2021/04/23/za-uplynulych-deset-mesicu-soudy-zrusily-nekolik-protiepidemickych-opatreni/>, <https://advokatnidenik.cz/2021/04/09/soudy-jiz-odmitly-desitky-navrhu-nazruseni-protiepidemickych-narizeni/>.

¹³⁸ Iš Žmogaus teisių lygos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 12–13; informacija, gauta per vizitą į Čekiją.

¹³⁹ „E. teisės aktų“ projektu į pirminės ir antrinės teisės aktų rengimo, aptarimo ir skelbimo procesą įtraukiamos naujos teisės aktų rengimo priemonės ir procedūros. Užbaigus teisės aktų rengimo procesą, šiomis priemonėmis atnaujinama „e. sąvado“ duomenų bazė, kurioje pateikiami patvirtinti Čekijos teisės aktų tekstai ir jų konsoliduotosios versijos. Šis projektas iš dalies finansuojamas ES lėšomis.

¹⁴⁰ Informacija, gauta per vizitą į Čekiją.

¹⁴¹ Atviras laiškas, kurį pasirašė 320 asmenų, įskaitant žinomus teisininkus. Iš Žmogaus teisių lygos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 9.

¹⁴² „Sít k ochraně demokracie“ ataskaita (2020); „Romea.cz“ (2021 m. sausio 18 d.), „Romos tarybos“ nariai piliečiai: Křeček neišmano savo kompetencijos sričių, jo pareiškimai apie romų strategiją yra neteisingi, jis sistemingai tyčia pažeidžia romų orumą“, iš „Glopolis“ gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą, p. 13.

¹⁴³ Pvz., teismo sprendimų priėmimas dėl priverstinės hospitalizacijos esant COVID-19 pandemijai, apsilankymų kalėjimuose draudimo arba ribojimo, asmenų izoliacijos socialinių tarnybų patalpose arba neįgalių mokinių galimybės gauti išsilavinimą.

¹⁴⁴ Ombudsmeno tarnybos pateikta per vizitą į Čekiją gauta informacija.

¹⁴⁵ CIVICUS reitingas. Reitingai nustatomi pagal penkių kategorijų skalę: atvira, susiaurinta, apsinkinta, suvaržyta ir uždara.

¹⁴⁶ 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje, p. 14.

dauguma jų dėl su pandemija susijusių ribojimų buvo priverstos apriboti savo veiklą¹⁴⁷. Vis dėlto taip pat pastebėta teigiamų pokyčių, o kai kurios pilietinės visuomenės organizacijos atkreipė dėmesį į didesnę visuomenės paramą, jų veiklos plėtrą ir didėjanti jos efektyvumą¹⁴⁸.

¹⁴⁷ „Nadace OSF“ tyrimas, atviros visuomenės fondų tinklo dalis, (2021 m. kovo 17 d.), *Dopady pandemie COVID-19 na neziskové organizace*, p. 2; informacija, gauta per vizitą į Čekiją.

¹⁴⁸ „Nadace OSF“ tyrimas, atviros visuomenės fondų tinklo dalis, (2021 m. kovo 17 d.), *Dopady pandemie COVID-19 na neziskové organizace*, p. 3; informacija, gauta per vizitą į Čekiją.

I priedas. Abėcėlinis šaltinių sąrašas *

* *Atsakymų, gautų per konsultacijas dėl 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos, sąrašas pateikiamas (Komisijos svetainėje) <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation>.*

Atviras laiškas ombudsmenui, kurį pasirašė 320 asmenų, įskaitant žinomus teisininkus (<https://www.petice.com/otevreny-dopis-verejnemu-ochranci-prav>).

Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2021), *Media pluralism monitor 2021*

Civicus, *Monitor tracking civic space – Czechia* (<https://monitor.civicus.org/country/czech-republic/>).

Council of Europe: Committee of Ministers (2010), *Recommendation CM/Rec(2010)12 of the Committee of Ministers to member states on judges: independence, efficiency and responsibilities*.

Čekijos advokatų asociacija (2021), iš Čekijos advokatūros gautas atsakymas rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

Čekijos advokatų asociacija, Teismo sprendimų sąrašas (<https://advokatnidenik.cz/2021/04/23/za-uplynulych-deset-mesicu-soudy-zrusily-nekolik-protiepidemicky-ch-opatreni/>) (<https://advokatnidenik.cz/2021/04/09/soudy-jiz-odmitly-desitky-navrhu-na-zruseni-protiepidemicky-ch-narizeni/>).

Čekijos advokatų asociacijos (2021) pareiškimas, Čekijos federalinės advokatų asociacija apie nepaprastosios padėties paskelbimą 2021 m. vasario 14 d. Vyriausybės potvarkiu (*ČAK k vyhlášení nouzového stavu usnesením vlády ze dne 14. 2. 2021*) (<https://advokatnidenik.cz/2021/02/15/cak-k-vyhlaseni-nouzoveho-stavu-usnesenim-vlady-ze-dne-14-2-2021/>).

Čekijos Finansų ministerija (2020), Čekijos Respublikos konvergencijos programa.

Česká justice (2021) „*Stork Nest* bylos tyrėjas pasitraukė. Jis baigė bylą ir pasiūlė dėl jos kreiptis į teismą“ (*Vyšetřovatel Čapího hnízda končí u policie. Spis uzavřel a navrhl podat obžalobu*) (<https://www.ceska-justice.cz/2021/05/vysetrovatel-capiho-hnizda-konci-u-policie-spis-uzavrel-a-navrhl-podat-obzalobu/><https://www.ceska-justice.cz/2021/05/vysetrovatel-capiho-hnizda-konci-u-policie-spis-uzavrel-a-navrhl-podat-obzalobu/>).

České noviny (2021), „Pasak daugelio teisininkų, nepaprastoji padėtis prieštarauja konstitucijai“ (*Podle většiny právníků je nový stav nouze protiústavní*) (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/podle-vetsiny-pravniku-je-novy-stav-nouze-protiustavni/1996439>).

Čekijos Konstitucinio Teismo sprendimas Nr. I. ÚS 3271/13.

2021 m. kovo 25 d. Čekijos Konstitucinio Teismo sprendimas, Pl. ÚS 12/21.

Čekijos Parlamento svetainė (<https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=1150>).

Čekijos prokurorų sąjunga, 2021 m. vasario 4 d. pareiškimas (<https://www.uniesz.cz/reakce-unie-statnich-zastupcu-ceske-republiky-na-utoky-politiku-proti-ustavnimu-soudu/>).

Čekijos prokurorų sąjungos pirmininkas, 2021 m. vasario 26 d. pareiškimas (<https://www.uniesz.cz/prezident-unie-statnich-zastupcu-jan-lata-ministryne-benesova-sdeluje-nepravdy/>).

Čekijos Respublikos Vyriausybė, 2014–2020 m. kovos su sukčiavimu ir korupcija naudojant ES lėšas strategija (https://www.dotaceeu.cz/Dotace/media/SF/FONDY%20EU/2014-2020/Dokumenty/Ostatn%c3%ad/MMR_Strategie-proti-podvodum-SSR_FINAL3.pdf).

Čekijos Respublikos Vyriausybė (2019), Korupcijos rizikos analizė sveikatos sektoriuje (<https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/2020/08/Sektorov%C3%A1-anal%C3%BDza-korupce-ve-zdravotnictv%C3%AD.pdf>).

Čekijos Respublikos Vyriausybė (2021), iš Čekijos gauti atsakymai rengiant 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

Čekijos Respublikos Vyriausybė, Kovos su korupcija strategija (<https://korupce.cz/protikorupcni-dokumenty-vlady/na-leta-2018-az-2022/>).

Čekijos Respublikos Vyriausybė, Projektas, kuriuo siekiama sukurti „e. sąvado“ ir „e. teisės aktų“ portalus (<https://www.mvcr.cz/clanek/esbirka-a-elegislativa.aspx>).

Čekijos teisėjų etikos kodeksas (versija anglų kalba)
(https://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/web/CodeofEthics~Code_of_Ethic~?Open&Ing=EN).

Čekijos teisėjų sąjunga, *Soudcovská unie k vystoupení ministryně spravedlnosti* (<https://www.soudci.cz/zpravy-a-stanoviska/pohledy-a-nazory/3173-soudcovska-unie-k-vystoupeni-ministryne-spravedlnosti.html>).

Deník N (2020), „Zeman: po susitikimo su N. Benešova pajaučiau, kad mano karjera baigiasi. Tapau jos numatytu taikiniu. Politika tapo šiurkštesnė“ (*Zeman: Po schůzce s Benešovou jsem vycítil svůj konec, byli jsme pro ni vděčný terč. Politika zhrubla*) (<https://denikn.cz/633179/zeman-po-schuzce-s-benesovou-jsem-vycitil-svuj-konec-byli-jsme-pro-ni-vdecny-terc-politika-zhrubla/?ref=list>).

Deník N (2021), „A. Babišas kaltina teisėjus dėl įtakos rinkimams. P. Rychetský reakcija: „Mes tiesiog giname Konstituciją“ (*Babiš obvinil soudce z ovlivňování voleb. Jen chráníme ústavu, reagoval Rychetský*) (<https://denikn.cz/553944/snazi-se-ovlivnit-vysledek-voleb-babis-zautocil-na-ustavni-soud-i-predsedu-rychetskeho/>).

Deník N (2021), „Kas kam ką pažadėjo? Jie kelia sąmyšį prieš rinkimus, M. Benesova kritikuoja Konstitucinio Teismo sprendimus“ (*Kdo co komu slíbil? Před volbami udělají tóčo, kritizuje Benešová verdikt Ústavního soudu*) (<https://denikn.cz/553991/kdo-co-komu-slibil-pred-volbami-udelaji-toco-kritizuje-benesova-verdikt-ustavniho-soudu/>).

Europos piliečių laisvių sąjunga (2021), Europos piliečių laisvių sąjungos atsakymai, pateikti rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, 2018 m. liepos 25 d. sprendimas *LM*, C-216/18 PPU.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, 2021 m. balandžio 20 d. sprendimas *Repubblika*, C-896/19.

Europos Taryba: Venecijos komisija (2010) Teismų sistemos nepriklausomumo ataskaita. I dalis: Teisėjų nepriklausomumas, CDL-AD(2010)004.

Europos Taryba: Venecijos Komisija (2016), Teisinės valstybės kontrolinis sąrašas, CDL-AD(2016)007.

Europos Komisija (2019), Galutinė audito ataskaita, Nr. REGC414CZ0133, REGIO/C4/AUD (https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cz_functioning_report/cz_functioning_report_en.pdf).

Europos Komisija (2020), Teisinės valstybės principo taikymo ataskaita, Šalies skyrius: teisinės valstybės principo taikymo padėtis Čekijoje.

Europos Komisija (2021), ES teisingumo rezultatų suvestinė.

Europos Parlamentas (2020), Biudžeto kontrolės komiteto faktų nustatymo misijos Čekijos Respublikoje ataskaita (https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/209082/CONT_CZ_Mission_Report_Final.pdf).

Europos transliavimo sąjunga (2021), Grėsmė Čekijos Respublikos visuomeninei žiniasklaidai (<https://www.ebu.ch/news/2021/04/public-service-media-in-the-czech-republic-under-threat>).

Glopolis (2021), Iš „Glopolis“ gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

GRECO (2016), *Fourth Evaluation Round – Evaluation Report on Czechia on Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors.*

GRECO (2020), *Fourth Evaluation Round – Interim Compliance Report on Czechia on Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors.*

Info.cz (2021), „Prieš A. Babišą pradėtos procedūros užtruks iki rinkimų, prokurorai jomis naudojami siekdami apsisaugoti nuo atleidimo iš darbo. Anot M. Benešovos, tai – žiauriausias laikas. Jeigu Vyriausybė baigtų darbą rytoj, labai apsidžiaugčiau“ (*Stihání Babiše se povleče do voleb, státní zástupci z něj mají štít proti svému odvolání. Je to nejbrutálnější doba, kdyby vláda zítra skončila, budu nejšťastnější, říká Benešová*) (<https://www.info.cz/pravo/justice/marie-benesova>). International Press Institute (2021), *Concerns over increasing meddling in independence of Czech public broadcaster* (<https://ipi.media/concerns-over-increasing-meddling-in-independence-of-czech-public-broadcaster/>).

Investigace.cz (2019), „Valstybės reklama: Kas taip pat apmoka *Parlamentní listy*“ (*Státní reklama: Kdo také platí Parlamentní listy*) (<https://www.investigace.cz/statni-reklama-kdo-take-plati-parlamentni-listy>).

Komunikacijos generalinis direktoratas (2019), Greitoji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 482 „Verslo subjektų požiūris į korupciją ES“.

Komunikacijos generalinis direktoratas (2020), Specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 502 „Korupcija“.

Nadace OSF (2021), *Dopady pandemie COVID-19 na neziskové organizace* (https://osf.cz/wp-content/uploads/2021/03/Nadace-OSF_Dopady_pandemie_NNO_2021.pdf).

OECD (2019), *Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Phase 4 Two-Year Follow-Up Report: Čekija*.

Praho municipalinio teismo 2020 m. lapkričio 13 d. sprendimas Nr. 18 A 59/2020.

Prokuratūros pranešimas spaudai (2021) „Generalinis prokuroras Pavel Zeman pranešė apie savo atsistatydinimą“ (*Nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman oznámil rezignaci*) (<https://verejnazaloba.cz/nsz/nejvyssi-statni-zastupce-pavel-zeman-oznamil-rezignaci/>).

Rekonstrukce státu (2021), „Čekijos piliečių nuomone, lobizmas daro didelę įtaką įstatymų formuluotei, tačiau iš esmės jį laiko priemone „krikštateviams“ (*Lobbying má podle poloviny Čechů výrazný vliv na podobu zákonů, vnímají ho ale hlavně jako nástroj pro kmotry*) (<https://www.rekonstrukcestatu.cz/archivse-novinek/lobbying-ma-podle-poloviny-cechu-vyrazny-vliv-na-podobu-zakonu-vnimaji-ho-ale-hlavne-jako-nastroj-pro-kmotry>).

Reporters Without Borders (2021), *2021 World Press Freedom Index – Czechia* (<https://rsf.org/en/czech-republic>).

Romea.cz (2021), „Romos tarybos“ nariai piliečiai: Křeček neišmano savo kompetencijos sričių, jo pareiškimai apie romų strategiją yra neteisingi, jis sistemingai tyčia pažeidžia romų orumą“ (*Občanští členové "romské rady": Křeček nezná své kompetence, k romské strategii se vyjadřuje nepravdivě, soustavně cíleně podkopává důstojnost Romů*) (<http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/obcansti-clenove-romske-rady-krecek-nezna-sve-kompetence-k-romske-strategii-se-vyjadruje-nepravdive-soustavne-cilene>).

Seznam zprávy (2020), „M. Benešová stiprina kovą su generaliniu prokuroru. A. Babišas jį palaiko“ (*Benešová zesiluje boj proti šéfovi žalobců. Babiš se ho zastal*, <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/benesova-zesiluje-boj-proti-sefovi-zalobcu-poda-karnou-zalobu-kvuli-vrbeticim-153409>).

Sít k ochraně demokracie (2020), Stebėsenos ataskaita, (https://ochranademokracie.s3.amazonaws.com/ochranademokracie/production/files/2020/11/18/13/26/42/6db6f97d-7c3e-452d-b27f-44740bbdaa74/zprava-pracovni-skupiny-pro-lidska-socialni-prava-2019_2.pdf).

Supreme Audit Office, *EU Report 2020 – Report on the EU Financial Management in Czechia* (2020) (<https://www.nku.cz/assets/publications-documents/eu-report/eu-report-2020-en.pdf>).

„Transparency International“ (2020), *Exporting corruption*.

Transparency International (2021), *Contribution from Transparency International for the 2021 Rule of Law Report*.

Transparency International (2021), *Corruption Perceptions Index 2020*.

Transparency International Czech Republic (2021), *Contribution from Transparency International Czech Republic for the 2021 Rule of Law Report*.

Visuomeninės žiniasklaidos aljansas (2021), Grėsmė Čekijos televizijai (<https://www.publicmediaalliance.org/the-threat-facing-czech-tv-ceska-televize/>).

Žmogaus teisių lyga (2021), iš žmogaus teisių lygos gauti atsakymai rengiant 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą.

II priedas. Vizitas į Čekiją

2021 m. kovo mėn. Komisijos tarnybos surengė virtualius susitikimus su:

- Žurnalistų asociacija
- Čekijos advokatų asociacija
- Čekijos nacionaliniu tarptautinio spaudos instituto komitetu
- Radijo ir televizijos transliavimo taryba
- Nepriklausomu žurnalistikos fondu
- Europos žiniasklaidos ir spaudos laisvės centru
- Finansinės analizės tarnyba
- „Frank Bold / Reconstruction of State“
- Tarptautiniu spaudos institutu
- Žmogaus teisių lyga
- Kultūros ministerija
- Vidaus reikalų ministerija
- Teisingumo ministerija
- Nacionaline kovos su organizuoju nusikalstamumu agentūra
- Ombudsmenu
- Atviros valdžios partneryste
- Generaline prokuratūra
- Aukščiausioju administraciniu teismu
- Aukščiausiaja audito tarnyba
- Aukščiausioju Teismu
- „Transparency International“ Čekijos Respublikos skyriumi
- Teisėjų sąjunga
- Prokurorų sąjunga

* Komisija taip pat surengė kelis horizontalius susitikimus su šiomis organizacijomis:

- „Amnesty International“
- Reprodukcinų teisių centru
- CIVICUS
- „Civil Liberties Union for Europe“
- Europos pilietinės visuomenės tinklu
- Europos Bažnyčių Konferencija
- „EuroCommerce“
- Europos ne pelno teisės centru
- Europos žiniasklaidos ir spaudos laisvės centru

- Europos piliečių forumu
- Europos žurnalistų federacija
- „European Partnership for Democracy“
- Europos jaunimo forumu
- „Front Line Defenders“
- „Human Rights House Foundation“
- „Human Rights Watch“
- Tarptautinės lesbiečių ir gėjų asociacijos Europos skyriumi
- Tarptautine teisininkų komisija
- Tarptautine žmogaus teisių federacija
- Tarptautinės planuotos tėvystės federacijos Europos tinklu (IPPF EN)
- Tarptautiniu spaudos institutu
- Nyderlandų Helsinkio komitetu
- Atviros visuomenės Europos politikos institutu
- „Philanthropy Advocacy“
- „Protection International“
- „Žurnalistai be sienų“
- „Transparency International“ Europos Sąjungos biuru